

Neder-Betuwe

De Mens Voorop & Samen Sterker

Verkiezingsprogramma 2026-2030

Gemeenteraad Neder-Betuwe

GroenLinks/Partij van de Arbeid

3 december 2025

Voorwoord

Voor je ligt het verkiezingsprogramma van GroenLinks/PvdA Neder-Betuwe voor de Gemeenteraadsverkiezingen van 2026.

Het is het eerste programma van de samenwerkende afdelingen van GroenLinks en PvdA in de gemeente Neder-Betuwe.

Een uitdaging die we vol vertrouwen aangaan.

We willen als GroenLinks-PvdA laten zien vanuit welke waarden we binnen onze gemeentepolitiek bedrijven.

Oplossingen aandragen en eraan meewerken waarin rood en groen bij elkaar komen.

In ons programma hebben wij voor het maken van de keuze in het stembureau en voor de uitwerking bij het nemen van beslissingen dit zo goed mogelijk geprobeerd over te brengen.

Wij geloven dat het anders kan – en moet. Dit programma staat voor een samenleving waarin iedereen meetelt en meedoet. Een samenleving waarin iedereen zijn bijdrage levert (zo mogelijk) en we naar elkaar omzien en voor elkaar zorgen (zo nodig) en we zijn zuinig op onze planeet.

Samenbouwen aan een toekomst die sociaal, duurzaam en rechtvaardig is en waar jij je eigen plek kunt vinden.

Jij doet ertoe! Voor een sociale, duurzame en rechtvaardige toekomst

Inhoudsopgave

Voorwoord	2	
Inleiding	5	
Hoofdstuk 1: Een betaalbaar huis in een fijne en veilige buurt	7	
Nieuwe woningen	7	
Bestaande woningen	9	
Een prettige en gemende buurt	10	
Hoofdstuk 2: We doen het samen	11	
Vertrouwen	13	
Gezond zijn		14
Leren en Cultuur	15	
Bewegen	15	
Veilig leven	16	
Meedoen	17	
Vrij zijn	17	
Eerlijke kansen	18	
Hoofdstuk 3: Een groene economie in een gezonde gemeente	19	
Nieuwe energie	21	
Groene gemeente	21	
Leefbare buurten en kernen	22	
Veilig en gezond vervoer	22	
Groene en duurzame bedrijvigheid	22	

Hergebruik grondstoffen	23
Landelijke gebieden	23
Een groene toekomst	24
Biodiversiteit beschermen	24

Inleiding

In Neder-Betuwe willen we een fijn en vrij leven leiden in verbondenheid met elkaar. Zo'n leven kan op duizend manieren verschillen, maar sommige dingen zijn onmisbaar. Een huis waar je je thuis voelt, een gezonde omgeving. Mensen en voorzieningen in de buurt waarop je kunt rekenen. De ruimte om jezelf te zijn. We willen en kunnen niet zonder.

Dit krijgen we alleen voor elkaar als we het samen doen. Samenwerken, omzien naar elkaar, goede zorg, passende woningen, een verenigingsleven in onze groeiende gemeente. Soms moeten we hiervoor ook samenwerken met andere gemeenten, maar dit gebaseerd op onze gemeente. Ons verkiezingsprogramma voor de Gemeenteraadsverkiezingen van 2026 is hiervoor de basis, ook in de samenwerking met andere partijen.

Een betaalbaar thuis in een fijne en veilige buurt

De vraag naar een passend huis, koop en huur, is ook in onze gemeente groot. Jongeren die willen uitvliegen en in onze gemeente geen huis kunnen vinden, starters die een gezin willen stichten, ouderen die gelijkvloers willen wonen. De bouw van onze woningen is te lang overgeleverd aan de markt. Niet het aantal dat gebouwd gaat worden, maar passend naar de vraag moet leidend zijn. In lijn met de Toekomstvisie Neder-Betuwe 2050 bouwen we niet alleen voor het nu, maar ook voor de toekomst. De gemeente groeit naar circa 30.000 inwoners en dat vraagt om woningen die passen bij veranderende gezinssamenstellingen, vergrijzing en de wens om in de eigen kern te blijven wonen.

We bouwen waarbij we het dorpse karakter behouden, met ruimte voor hofjes, levensloopbestendige woningen en ontmoetingsplekken. Topprioriteit nummer één: er moeten nu betaalbare, kwalitatief goede en goed geïsoleerde huizen in een fijne omgeving, bij in onze gemeente. Daarom doen we in het eerste hoofdstuk voorstellen om als gemeente de bouw te sturen en samen met woningcorporaties te versnellen. Dat geldt evengoed voor nieuwe woningen als voor huizen waar mensen al jaren wonen

We doen het samen

Iedereen moet de huur en de boodschappen kunnen betalen. Maar een goed leven draait om meer dan het einde van de maand halen. Sporten, lezen, leren, werken en mensen ontmoeten – dat hoort bij een goed bestaan. En het mooie is: hoe meer mensen kunnen meedoen, hoe sterker de samenleving is. Wij willen dat onze gemeente dit enorme potentieel benut. Daarom doen we in hoofdstuk twee voorstellen voor zorg waarbij de mens centraal staat, onderwijs dat elk kind dezelfde kansen biedt en goede ondersteuning voor mensen bij wie het leven tegenzit. De realiteit is echter ook dat de gemeente steeds méér taken krijgt, en steeds minder geld om ze uit te voeren. Wij vinden dat inwoners daar niet voor mogen opdraaien. Het geld dat de gemeente heeft, moet in de eerste plaats gaan naar de mensen die dit het hardst nodig hebben. In schaarste maken we altijd de eerlijke keuzes.

Een groene economie in een gezonde gemeente

Klimaatverandering is nu aan de gang, dat is geen mening maar een feit. De gevolgen van uitstoot en vervuiling zijn voor veel mensen al vlakbij. Er komen meer plensbuien, hittegolven en droge perioden op ons af.

Daarom doen we in het derde hoofdstuk van dit programma voorstellen voor een schone gemeente en een groene economie. Wij willen dat de gemeente de regie neemt om over te stappen naar schone energie, om de fiets en het openbaar vervoer te stimuleren en om onze leefomgeving groener te maken. En we willen ook dat iedereen kan meedoen in deze transitie. Zonnepanelen, woningisolatie horen voor iedereen betaalbaar te zijn.

Hoofdstuk 1

Een betaalbaar huis in een fijne en veilige buurt.

Een thuis is veel meer dan een huis. Waar we wonen bepaalt een groot deel van ons geluk. Het is de plek waar we tot rust komen, waar je kan zingen terwijl niemand je hoort en waar we met familie en vrienden samen kunnen zijn. Een thuis is ook de omgeving waar je woont: de straat, de buurt, het dorp of de stad. Met voldoende groen om gezond te kunnen leven.

Maar dan moet dat huis er wel zijn.

Veel mensen in onze gemeente zijn nu te lang op zoek naar een geschikte plek om te wonen, of het nu gaat om jongeren die uit huis willen vliegen, stellen met een kinderwens, ouderen met een leeg nest en hun te grote woning willen inruilen voor kleiner.

Dat is geen toeval. Het is het gevolg van bestaand beleid en dat willen we anders. Een goed en passend huis zou voor iedereen een recht moeten zijn; het is echter een luxe geworden.

Het is voor ons prioriteit nummer één dat woningzoekenden in onze gemeente zo snel mogelijk een eigen plek kunnen vinden.

Wij willen dat de gemeente voorrang geeft aan nieuwe betaalbare en duurzame woningen. Daarvoor zoeken we manieren om de bouw te versnellen, bijvoorbeeld door meer samen te werken met woningcorporatie en waar mogelijk dat de gemeente zelf grond gaat kopen. Maar ook vooraf richting projectontwikkelaars voordat een planontwikkeling wordt gestart, gaan meebepalen wat voor huizen er worden gebouwd. Namelijk: met vooral betaalbare woningen, en minstens 30 procent sociaal. Sociale koopwoningen, maar ook betaalbare koopwoningen, woningtypen voor eenpersoonshuishoudens, levensloopgeschikte woningen voor senioren en kleinschalige woonoplossingen voor zorgdoelgroepen

Bestaande woningen

Te veel mensen komen in de knel omdat ze hun energierekening niet meer kunnen betalen. Daarom ondersteunen de activiteiten om woningen te verbeteren. Iedereen heeft recht op een huis zonder schimmel, tocht, hitte of kou zonder meteen hogere maandlasten te betalen. Wat ons betreft ondersteunt de gemeente mensen met een laag inkomen zodat ze hun woning snel kunnen isoleren. Dat geldt ook bij een warmtepomp of warmtenet, een energiezuinige wasmachine, een kookplaat in plaats van je gasfornuis of zonnepanelen op het dak van je woning.

Programmapunten

Nieuwe woningen

Meer sociale huur en sociale koopwoningen, speciaal voor starters, jongeren en ouderen.

- We zetten bij de bouwplannen in op minimaal 30 procent sociale huur en minimaal 20% sociale koop. Dit leggen we vast in een doelgroepenverordening
- We bouwen alle kernen, binnen de bebouwde kom. Het groene buitengebied ontzien we zoveel mogelijk.
- We bouwen woningen waar je goed oud kunt worden in je eigen buurt en waar je ook kunt wonen als je minder mobiel bent of zorg nodig hebt. Met deze levensloopbestendige woningen vangen we de vergrijzing deels op en bevorderen de doorstroming.
- We beschermen bewoners en natuur door de kwaliteit van het water en de grond sturend te laten zijn bij nieuwbouwplannen. Dit zorgt ervoor dat we niet bouwen op plekken die bijvoorbeeld nodig zijn voor waterberging.
- We stimuleren het delen en splitsen van woningen omdat steeds meer mensen alleen of met z'n tweeën wonen. Denk aan versoepeling van regels voor inwoning, hospitaverhuur en woningsplitsing. Zo benutten we de bestaande voorraad beter.
- Bij nieuwbouw hebben we al in de ontwerpfase aandacht voor duurzame verbindingen- en ontsluitingsroutes: (snel)fietspaden en goede ov-verbindingen.
- Is een omgevingsvergunning verleend, dan wordt binnen vijf jaar gestart met de bouw. Dit voorkomt stilstand en grondspeculatie.
- We bouwen met respect voor gemeentelijk erfgoedbeleid.
- We bouwen bij voorkeur woningen van goede kwaliteit die lang meegaan
- We bouwen woningen energieklimaatneutraal: aardgasvrij en goed geïsoleerd.
- Bij nieuwbouwprojecten betrekken we niet alleen de omwonenden maar zorgen we ook dat woningzoekenden kunnen meepraten.
- *We gaan voor circulaire bouw. Dat levert duurzame huizen, goede banen, lagere kosten en snellere bouw op.*
- We zorgen dat nieuwe woningen bestand zijn tegen de toenemende hitte en droogte, zware regenval en eventuele bodemdaling – oftewel klimaatadaptief. Dit betekent goede isolatie, waterafvoer en voldoende groen bij iedere woning. Het planten van schaduwrijke bomen in de wijk kan hitte stres voorkomen
- *We bouwen natuurinclusief: nieuwbouwwoningen bieden in gevel en dak ruimte aan insecten en vogels, zoals de huismus. Ook bij verbouwingen zorgen we dat de natuur weer de ruimte krijgt in de woning.*
- De woningcorporaties zijn onmisbare bondgenoten. We stimuleren hen om zoveel mogelijk betaalbare huurwoningen te bouwen. Bestaande huurwoningen worden bij voorkeur niet verkocht, of onder hele strikte voorwaarden. We maken strikte afspraken met woningbouwcoöperaties.
- Tegengaan van speculatie door projectontwikkelaars. Behoud van gemeentelijke regie over woningbouw. Dat doen we ook door zelf een actieve grondpolitiek te voeren. Zo kunnen we sturen op duurzame woningbouw en vergroening van de omgeving.
- Woningen zijn om te wonen en niet om geld mee te verdienen. Voor alle nieuwbouwwoningen geldt daarom een zelfbewoningsplicht en anti-speculatiebeding.
- We ondersteunen wooncoöperaties, waarin een groep mensen gezamenlijk woningen bouwen, bijvoorbeeld op het vlak ontwikkeling.
- Voor ouderen ondersteunen we vormen tussen volledig zelfstandig wonen en zorgaandacht. Denk aan vormen waarbij mensen bij elkaar wonen (zoals knarrenhofjes), de zorg samen organiseren, en iedere bewoner zelfstandigheid behoudt.
- Bij nieuwbouw gaan we vaker de hoogte in om de groene openbare ruimte te behouden.
- Mensen zijn vaak op zoek naar een woning in het eigen dorp. Een straatje erbij kan dan een praktische oplossing zijn. Dit helpt ook om de leefbaarheid op peil te houden. Door dat ene straatje in een dorp kunnen jongeren in het dorp blijven wonen, en school en winkel bijvoorbeeld wel openblijven.
- Tijdelijke (pre-)mantelzorgwoningen naast en achter een bestaande woning staan we toe. Uitvoering conform de beleidsregel Mantelzorgwoningen Neder-Betuwe.

- Werkgevers die arbeidskrachten elders vandaan aantrekken hebben ook een verantwoordelijkheid voor een redelijke huisvesting van die arbeiders. Het is een gemeentelijke verantwoordelijkheid om kwaliteitseisen te stellen, waaraan huisvesting moet voldoen.
- We roepen de werkgevers op te voldoen aan de wettelijke loonvoorwaarden als tegenprestatie voor werk, maar ook om bij te dragen aan de toegang tot gezondheidszorg en onderwijs naast ontspanningsmogelijkheden.
- De waarborgen in het beleidsplan huisvesting van arbeidsmigranten worden op naleving gemonitord.

Bestaande woningen

- We willen het aantal vierkante meters aan wonen eerlijker verdelen. We gaan (alleenstaande) ouderen die in grote huizen wonen actief helpen om in hun eigen buurt een passende woning te vinden, die beter past bij hun woonwensen. Zo helpen we direct ook gezinnen met kinderen om sneller een woning te vinden. We zorgen dat de gemeente financieel helpt met een overgangslening of garantstelling.
- Om de doorstroom van een- en tweepersoonshuishoudens uit eengezinswoningen te bevorderen, krijgt deze groep voorrang bij de toewijzing van sociale huur en/of nieuwe middeldure appartementen. Met de projectontwikkelaar maken we de afspraak, dat nieuw opgeleverde appartementen een maand openstaan voor mensen die een grote woning willen verlaten.
- We bouwen extra huizen door een extra laag boven of naast bestaande wooncomplexen te bouwen en (pre-)mantelzorgwoningen ruimer toe te staan.
- We zorgen dat overal energiecoaches langs de deuren gaan die mensen helpen om hun huis zuiniger te maken. Ook bewoners zonder BKR-registratie, met nul euro op de rekening
- We willen concrete maatregelen tegen energiearmoede, zoals subsidies voor woningisolatie en kunnen meedoen aan verduurzamingsprojecten.
- Alle sociale huurwoningen (corporatie en particulier) en middel dure huurwoningen worden toegewezen via het woonruimte verdeelsysteem.
- We stimuleren een wijziging in het woonruimte verdeelsysteem door opname van een liefdesbonus voor die mensen die willen mensen gaan samenwonen. Dan mogen ze de wachttijd die ze hebben opgebouwd voor een sociale huurwoning bij elkaar optellen. Zo maak je sneller kans op een woning en worden woningen efficiënter benut
- De huur mag na verduurzaming van de woning niet zo veel verhoogd worden, dat het voordeel van de lagere energierekening verdwijnt.
- We stimuleren doorstroom met onder meer een verhuisvergoeding en een verhuismakelaar. Hiermee stimuleren we passende huisvesting en zorgen tegelijk voor meer woningen voor starters en gezinnen

Een prettige en gemengde buurt

- Een veilige buurt begint met een leefbare buurt. Daarom investeren we in straten waar achteruitgang en verloedering op de loer liggen.
- Wijkagenten dragen bij aan veilige buurten. We houden hen in stand. Zij werken samen met de maatschappelijke instanties en scholen als onze ogen en oren.
- Beschermd Wonen en Beschermd Thuis voor mensen met een psychische kwetsbaarheid passen we waar mogelijk in alle bestaande buurten in.
- Permanente bewoning van vakantieparken is geen duurzame oplossing voor de woningnood. Deze woningen zijn hier vaak niet voor geschikt. Wel kan een park tijdelijke opvang bieden als toevluchtsoord. Legalisatie alleen onder strikte voorwaarden.
- Het park Rivierendal wordt niet herkend als vakantiepark en komt ook niet overheen met de formele recreatieve bestemming. Handhaving is een machtsmiddel. Onderzoek naar legalisering.
- We bestrijden woonfraude zoals illegale onderhuur en (drugs)criminaliteit in woningen.
- De huisvesting voor arbeidsmigranten voldoet aan het SNF-keurmerk, zodat ook zij fatsoenlijke huisvesting hebben.

Hoofdstuk 2

We doen het samen

Zonder elkaar zijn we nergens. Samenleven met de mensen om ons heen geeft ons zekerheid, voldoening, een gevoel van verbondenheid. Dat begint vlakbij: een schroevendraaier lenen bij de burens, een praatje op straat, een arm om je heen als het tegenzit. Net zo belangrijk zijn dingen als een bekende huisarts, fijne buurtactiviteiten in je eigen kern en een goede school voor je kinderen. Als je daarop kunt rekenen geeft dat vertrouwen en is de basis van een fijn bestaan.

Wij willen dan ook een gemeente die werkt vanuit één principe:

iedereen kan meedoen, in sterke, zorgzame en sociale gemeente.

Wat mensen zelf doen

GroenLinks-PvdA gelooft in de kracht van onze samenleving. Mensen dragen in het dagelijks leven al ontzettend veel bij, bijvoorbeeld door een voetbalteam te trainen of te koken voor de buurvrouw. Of door mee te doen in een buurtvereniging.

Wat GroenLinks-PvdA betreft versterken we die kant van de samenleving.

Als de gemeente inwoners meer vertrouwen geeft, zijn wij ervan overtuigd dat zij ook meer vertrouwen terugkrijgt. Dat mensen weer het gevoel krijgen dat de overheid aan hun kant staat. En dat niet alleen dezelfde mensen reageren op een participatietraject of een buurtbudget aanvragen, maar juist ook de mensen die dat nu nooit doen.

Goede voorzieningen

Wij geloven in een stevige basis voor iedereen. Een inkomen waarmee je het einde van de maand haalt, een dokter als je ziek wordt, een goede opleiding voor jou en je kinderen – dat zijn geen extra's maar minimale zekerheden waar iedereen recht op heeft. Net als sporten om gezond te blijven en een veilige omgeving waar jij je op je gemak voelt.

Goede publieke voorzieningen zijn een harde voorwaarde voor een sterke samenleving. Het moeten de plekken worden waar mensen elkaar weer tegenkomen. Zorg die niet werkt vanuit een ingewikkeld stelsel, maar vanuit de mens en gemeenschap. Onderwijs waarin ieder kind en elke jongere dezelfde kansen krijgt. En waarmee we de mensen opleiden die de toekomst dichterbij brengen, door warmtenetten aan te leggen, goede zorg te leveren of nieuwe technologie te ontwikkelen.

Hulp als het nodig is

GroenLinks-PvdA wil dat de gemeente er is voor inwoners die het zwaar hebben. Ook in onze gemeente heeft een deel van onze inwoners het moeilijk, niet of nauwelijks rondkomen. Steeds meer mensen, met name jongeren, raken in de schulden.

Vaak kampen zij met stress of andere mentale klachten. En juist de groep die het hardst hulp nodig heeft, wordt nu vaak helemaal niet bereikt met de steun die er wel is.

Daarom kiezen wij voor hulp die dicht bij de mensen staat. Een bekend gezicht tegenover je werkt soms beter dan elke maatregel van papier. Het gemeentelijk Kernpunt heeft brede kennis, van schulden tot (mentale) zorg, van armoede tot ondermijnende criminaliteit. De toegang tot deze voorziening zijn de ingang voor hulp. Het antwoord is een gemeente die mensen vertrouwt, serieus neemt en samen werkt aan oplossingen.

Iedereen kan meedoen

Er is ontzettend veel werk te doen om [gemeente] sterker, socialer en groener te maken. GroenLinks-PvdA wil daarbij ook de mensen betrekken voor wie nu geen plek is op de werkvloer. We werken mee aan basisbanen voor de mensen die wel betaald werk wil doen, maar voor wie nu geen plek is op de arbeidsmarkt. Zo'n basisbaan – bij de gemeente, een maatschappelijke onderneming of een regulier bedrijf – moet genoeg opleveren om van rond te komen en sluit goed aan op een uitkering of toeslagen. Actieve deel name van de gemeente aan Werkzaam staan wij dan ook voor.

Iedereen kan meedoen, dat geldt ook voor nieuwkomers in onze gemeente. We staan niet toe dat arbeidsmigranten worden uitgebuit; nauwlettende uitvoering van het beleidsplan Huisvesting arbeidsmigranten en Mensenhandel 2025. We zorgen voor goede, bij voorkeur kleinschalige opvang van een eerlijk deel van de mensen die in Nederland asiel aanvragen.

De initiatieven van betrokken bewoners om de omgeving te vergroenen, herstelwerkzaamheden in de buurt verrichten etc. moeten de ruimte krijgen en ondersteund worden

Samenleven

Net als heel Nederland is ook de bevolking van onze gemeente divers. Het is belangrijk dat de gemeente er voor iederéén is. Ongeacht je geloof, culturele achtergrond, gender, seksuele gerichtheid – je moet je vrij over straat en door de samenleving kunnen bewegen.

We willen precies dat doen: samenleven. Dat betekent dat we elkaar accepteren en de ruimte geven, juist als we van elkaar verschillen. We doen het samen.

Democratie en Burgerparticipatie

GroenLinks en Partij van de Arbeid wil een sterke democratie waarin onze inwoners actief aan de besluiten meedoen. Transparantie, inspraak en samenwerking staan centraal. We investeren in burgerberaden, referenda en digitale platforms om iedereen invloed te geven en kennis te delen. Democratie is meer dan stemmen: het is samenwerken aan rechtvaardige keuzes, zodat beleid gedragen wordt door de samenleving.

Programmapunten

Vertrouwen

* Zorg is geen luxe, maar een recht. Wij zetten ons in voor **toegankelijke en mensgerichte zorg**

- Toegankelijke zorg dichtbij huis, met extra aandacht voor mantelzorgers.
- Het verkorten van wachttijden in de jeugdzorg en het versterken van preventieve ondersteuning.
- Gemeentelijk inzetten op de Hervormingsagenda jeugd.
- De gemeente benadert bewoners altijd vanuit vertrouwen en met aandacht voor de menselijke maat. Iemands persoonlijke situatie mag nooit uit het oog verdwijnen. Een fout maken mag, het gaat erom dat gemeente en inwoner samen aan een oplossing werken.
- Te vaak bereikt hulp niet de mensen die de hulp het hardst nodig hebben. Zij trekken niet zelf aan de bel of raken verdwaald tussen verschillende regelingen. De gemeente gaat inwoners actief benaderen met laagdrempelige ondersteuning, zowel digitaal als fysiek. Ook werkt de gemeente samen met scholen, sportclubs en andere organisaties om armoede te signaleren.
- We zetten in op multidisciplinaire teams die veel verschillende soorten hulp kunnen bieden. Van jeugdhulp tot schuldhulp, van samen een toeslag aanvragen tot een nieuwe wasmachine regelen.
- Voor sommige mensen is het lastig om digitaal contact te hebben met de overheid. We zorgen er daarom voor dat mensen ook altijd menselijk contact kunnen hebben met de gemeente en met welzijnswerkers.
- Minder bureaucratie maar, als dat niet kan door landelijke wetgeving, help dan als gemeente de oudere en jongste inwoners actief bij het aanvragen van de Wmo en jeugdzorg.
- We zetten in op schuldenpreventie. Denk aan voorlichting op scholen over schulden. Maar bijvoorbeeld ook afspraken met energiebedrijven en andere instanties voor signalering van klanten met een betaalachterstand. In zo'n geval kan de gemeente een schuldpreventiemedewerker sturen die de bewoner kan helpen.

- Het aantal jongeren met schulden groeit snel. Wij zetten in op een schuldenaanpak voor jongeren. We zorgen dat jongeren zo snel mogelijk schuldenvrij zijn en een nieuwe kans krijgen.
- Als kwetsbare inwoners zorg nodig hebben, voorkomen we dat ze in de problemen komen door bijvoorbeeld het eigen risico te dekken.
- We gaan uitbuiting van arbeidsmigranten tegen, door misstanden te signaleren en samen met andere instanties aan te pakken.

Gezond zijn

- Voorkomen is beter dan genezen. Door middel van een gezonde leefomgeving, goede informatievoorziening en vroege signalering helpen we mensen langer gezond blijven.
- We grijpen kansen om het enorme tekort aan zorg- en welzijnspersoneel aan te pakken met mensen dichtbij. Denk aan inwoners in de bijstand of met een andere uitkering, statushouders of Oekraïense vluchtelingen, senioren die willen en kunnen bijdragen – met de juiste opleiding, begeleiding en mogelijkheden om bijvoorbeeld functies te combineren kunnen zij vaak in de zorg of het sociaal domein aan de slag.
- We helpen vitale ouderen aan vrijwilligerswerk in het sociaal domein en de zorg. Veel mensen die met pensioen gaan, willen dolgraag helpen met laagdrempelige zorg, praktische hulp en goed gezelschap op een paar adressen in hun eigen buurt. We gaan mantelzorgers, met name jonge mantelzorgers die vaak niet weten dat zij mantelzorg leveren, beter ondersteunen. Bijvoorbeeld door middel van lotgenotencontact en respijtzorg.
- Marktwerving in de zorg aan heeft niet onze prioriteit; inzet op samenwerking in plaats van concurrentie wel. De gemeente kan hiervoor zorgen door te sturen via de zorginkoop en slimme verbindingen te leggen met het sociaal domein. We zien erop toe dat zorggeld ook echt naar de zorg gaat, en niet naar private het eigen vermogen of andere ‘zorgcowboys’.
- We zetten in op wonen met zorg en ondersteuning, en nemen dit mee als we nieuwe woningen bouwen. Denk aan een woongemeenschap waar een zorgorganisatie en een woningcorporatie samenwerken om te zorgen dat bewoners er goed oud kunnen worden. Of een breed gezondheidscentrum midden in een nieuwe wijk.
- Inwoners kunnen en willen veel doen om mensen in hun eigen omgeving te helpen. We stimuleren lokale initiatieven om kwetsbare bewoners – van mensen met een beperking of chronische ziekte– te ondersteunen in hun eigen gemeenschap. Niet over hen, zonder hen.
- We voorkomen dat kinderen in de jeugdhulp tussen wal en schip vallen wanneer ze 18 jaar worden. Dat doen we door jeugdhulp beter te verbinden met de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).
- We verbeteren de aandacht voor kinderen en jongeren met een licht verstandelijke beperking, binnen de jeugdhulp maar ook in het onderwijs en bij werkgevers. Deze groep wordt vaak niet herkend, waardoor jongeren geen hulp krijgen en niet goed kunnen meedoen in de samenleving.
- Je krijgt bij voorkeur een meerjarige indicatie binnen de Wmo. Zo krijgen onder anderen mensen met een chronische ziekte meer zekerheid.
- We verbeteren de toegankelijkheid van gemeentelijke gebouwen, voorzieningen en (digitale) informatie. Mensen met een beperking moeten volledig kunnen meedoen in de samenleving, maar hier is nog een grote slag te maken.
- Het aantal mensen met dementie neemt toe. Wij hebben de ambitie om een Dementievriendelijke gemeente te worden, met dagbesteding voor mensen met dementie en een publieke ruimte die goed voor hen is ingericht.

- Een gezonde samenleving begint bij preventie. Daarom willen wij:
- Meer aandacht voor gezonde voeding, beweging en sporten.
- Buurtinitiatieven en ontmoetingsruimtes die sociale samenhang bevorderen.
- Investeren in mentale gezondheid, met speciale aandacht voor jongeren.
- Zwemmen en fietsen moet iedereen kunnen, dat moet gestimuleerd worden

Leren en Cultuur

- Gelijke kansen in het onderwijs, dat staat voor GroenLinks-PvdA centraal. De kern waarin je woont, je achtergrond of wie je ouders zijn mogen nooit bepalend zijn voor wie jij later wordt.
- Al vóór de basisschool beginnen we met voor- en vroegschoolse educatie. Elk kind van 2 tot 6 jaar krijg toegang tot extra taalonderwijs en ontwikkelingsactiviteiten. Ook kan elk kind tussen 2 en 4 jaar tenminste twaalf uur per week naar de peuterspeelzaal.
- Betaalbare kinderopvang gaat hieraan vooraf, de minimaregelingen moeten hierop aansluiten
- Jongeren die hun opleiding verlaten zonder startkwalificatie benaderen we actief met goede begeleiding.
- We zien erop toe dat scholen geen verplichte ouderbijdrage vragen, zoals ook in de wet staat en spreken daar de scholen op aan.
- Jongeren verlaten niet zomaar hun school. Vrijwel altijd speelt er meer. Wij willen dat leerplichtambtenaren meer ondersteuning gaan bieden aan schoolverlaters en minder hameren op handhaving.
- We gaan voor samenwerking met onderwijsinstellingen om jongeren beter voor te bereiden op de arbeidsmarkt
- We stimuleren werkgevers om aandacht te besteden aan laaggeletterdheid en helpen medewerkers van de gemeente om dit te herkennen en signaleren. We zorgen voor laagdrempelige ondersteuning en taalscholing die makkelijk vindbaar zijn voor de mensen.
- We subsidiëren de bibliotheekvoorziening in onze gemeente. Dat is ook een goed middel tegen laaggeletterdheid én een fijne ontmoetingsplek voor iedereen.
- In het kader van het leesoffensief zetten we in op bibliotheken op basisscholen. Dat is de beste manier om alle kinderen aan het lezen te krijgen.
- De gemeente gebruikt taal die iedereen kan begrijpen. Als je toch uitleg nodig hebt, kun je gewoon langskomen bij een balie van de gemeente.
- Kunst en cultuur verrijken ons leven en brengen mensen samen. We pleiten voor: Behoud en uitbreiding van bibliotheken, muziekonderwijs en ook voor toegankelijke kunst- en cultuurprogramma's voor jong en oud.

Bewegen

- Sportverenigingen zijn ook dé plek om elkaar te ontmoeten en een praatje te maken. Een goede sportclub brengt een heel dorp bij elkaar. Daarom zorgt de gemeente voor goede, duurzame accommodatie.
- Blokkades voor kinderen uit kwetsbare gezinnen om bij een sportvereniging te gaan nemen we weg. Geldgebrek mag nooit een argument zijn om niet te sporten. Ook voor volwassenen en ouderen die willen sporten, onderzoeken we gericht aanbod.
- We maken maximaal gebruik van buurtsportcoaches om zo veel mogelijk mensen in beweging te krijgen.
- In het sportbeleid focussen we specifiek op kinderen en jongeren. Te veel kinderen stoppen rond 12 jaar met bewegen. Vaak gaan ze dan ongezonder eten en veel naar hun scherm kijken. Wij dagen ze uit om te bewegen en nieuwe sporten te leren kennen.

- We starten en ondersteunen sportinitiatieven voor mensen met een beperking, in de eerste plaats voor kinderen. Ook ondersteunen we clubs om hun sportaccommodatie goed toegankelijk te maken.
- We blijven sportverenigingen, scheidsrechters en trainers helpen bij het omgaan met agressie en asociaal gedrag op en rond het sportveld.
- We investeren in laagdrempelige, groene sportvoorzieningen om de hoek: een 3x3basketbalveldje, een speeltuin, een buitenfitness-locatie of een mooi park om te wandelen of te joggen. Ouderen help je te bewegen als je bijvoorbeeld een bankje plaatst om naartoe te lopen. We kijken hierbij naar bestaande én nieuwe woongebieden.
- Ieder kind in Nederland moet een zwemdiploma kunnen halen. Daarom: schoolzwemmen voor alle leerlingen in groep 5 ondersteunen.

Veilig leven

- Wij willen dat je je vrij en veilig voelt in onze gemeente. Daarom pakken we drugscriminaliteit aan, verbeteren we de verkeersveiligheid en zetten we ons in voor een inclusieve en representatieve gemeente.
- We zetten in op preventie: we pakken problemen aan voordat deze een bedreiging voor de veiligheid worden. Dat is een uitdaging, maar wel dé manier om te zorgen voor een leefbare en veilige omgeving. We bouwen aan goede buurt- of dorpsvoorzieningen die nauw samenwerken met scholen, jeugdhulp, schuldhulpverlening en andere instanties. En we bouwen sterke gemeenschappen waar bewoners elkaar helpen en op elkaar letten.
- We pakken jeugdcriminaliteit gericht aan. Ons belangrijkste doel is te voorkomen dat jongeren (verder) de georganiseerde misdaad worden ingezogen. We bieden perspectief en bij de aanpak betrekken we netwerken en bekende gezichten in kernen waar veel kwetsbare jongeren wonen.
- In onze gemeente staan we voor de rechten van vrouwen en mensen uit de regenbooggemeenschap. We pakken discriminatie en straatintimidatie aan, overal in de samenleving. Iedereen moet ongestoord en met een veilig gevoel over straat kunnen. Onze boa's kunnen hierin een belangrijke rol spelen.
- We werken actief aan de inclusieve uitstraling van onze gemeente. We willen dat boa's en andere ambtenaren met religieuze uitingen hun werk kunnen doen. Een herkenbare en representatieve organisatie die een goede afspiegeling is van de bevolking draagt bij aan het vertrouwen van de overheid in onze gemeente.
- We verbeteren de samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie om criminaliteit te herkennen en aan te pakken. Zo kunnen we zorgfraude, drugscriminaliteit en jeugdcriminaliteit beter het hoofd bieden.
- We zetten de aanpak van ondermijning voort en blijven die verbeteren.
- We pakken uitbuiting en mensenhandel hard aan. We werken samen met de politie om misstanden te signaleren. Ook zorgen we voor goede opvang en zorg voor slachtoffers binnen onze regio.

Meedoen

- De samenleving kan niet zonder bewonersinitiatieven, lokale netwerken en maatschappelijke organisaties. Daarom willen we vertrouwen, samenwerking en ondersteuning vanuit de gemeente voor alle goede ideeën die vanuit de samenleving zelf ontstaan.
- We ondersteunen en stimuleren het maatschappelijk middenveld met een passend subsidiebeleid. We geven organisaties tijd en vertrouwen om iets moois op te bouwen.

We zetten in op veel verschillende initiatieven die zo goed mogelijk aansluiten bij de inwoners van de gemeente.

- We stimuleren projecten waarbij statushouders aan het werk kunnen. De gemeente bemiddelt om nieuwkomers zo snel mogelijk aan een betaalde werkplek te helpen.
- De gemeente gebruikt taal die iedereen kan begrijpen. Als je toch uitleg nodig hebt, kun je gewoon langskomen bij een balie van de gemeente.
- We versterken de lokale democratie door meer mensen meer inspraak te geven. We willen niet alleen dezelfde gezichten die met elk participatietraject meedoen aan het woord laten, maar juist ook de mensen die we nooit horen de kans geven zich uit te spreken. Ook zorgen we voor een gelijk speelveld tussen mensen en bedrijven.
- De gemeente is vaker in dorps- en buurthuizen aanwezig met inloopspreekuren en bewonersbijeenkomsten. Die gaan niet alleen over grote omgevingsplannen, maar ook over kleinere punten zoals parkeren in de buurt, overlast melden of regenwater opvangen.
- We verdelen de lasten eerlijk in onze gemeente. Inwoners met een hoger inkomen, dragen ook meer bij.
- We beperken de tijdelijke inhuur van mensen bij de gemeente zo veel mogelijk, en geven de voorkeur aan eigen expertise en goede vaste banen voor onze medewerkers.
- We vragen een eerlijke bijdrage aan toeristen die onze gemeente bezoeken via de toeristenbelasting.

Vrij zijn

- We zorgen voor voldoende ontmoetingsplekken in de wijk of in het dorp. Denk aan het dorps-buurthuis, maar ook aan mooie pleinen of parken. We zorgen er ook voor dat bewoners van deze plekken gebruik kunnen maken voor eigen initiatieven.
- We stimuleren momenten voor bewoners om elkaar beter te leren kennen. Bijvoorbeeld door een straat af te sluiten voor een buurtfeest.
- We zetten in op buurtbudgetten die bewoners samen kunnen besteden aan ontmoeting.
- Kunst en cultuur zijn een onmisbaar onderdeel van de samenleving. Ze geven kleur en dagen je uit. GroenLinks-PvdA wil een levendig cultureel veld, met uiteenlopende culturele instellingen die samen zo goed mogelijk de inwoners van de gemeente bedienen.
- De gemeente ondersteunt en stimuleert de culturele sector met een passend subsidiebeleid.
- We zetten in op meerjarige subsidies, zodat instellingen tijd hebben om te groeien en iets bijzonders op te bouwen. We gaan uit van vertrouwen.
- Kunst en cultuur hebben ook belangrijke maatschappelijke waarde, bijvoorbeeld in het onderwijs. Cultuureducatie vergroot de kansengelijkheid en versterkt de samenleving. We stimuleren projecten die hieraan bijdragen.

Eerlijke kansen op werk & voor wat hoort wat.

- Werk is meer dan inkomen: het biedt structuur, waardigheid en kansen. Wij maken ons sterk voor:
- Meer verscheidenheid van werkgelegenheid en waardering voor seizoenswerk binnen de regio, met speciale aandacht voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Goede begeleiding en ondersteuning voor werkenden en werkzoekenden om hun talenten te benutten.
- Een eerlijk loon voor iedereen en het bestrijden van uitbuiting op de arbeidsmarkt.

Niemand mag in de kou staan. Wij willen:

*Concrete maatregelen tegen energiearmoede, zoals subsidies voor woningisolatie en energiezuinige apparaten.

- Meer gemeentelijke ondersteuning voor huishoudens met financiële problemen.
 - Betaalbare oplossingen voor de energietransitie, zodat iedereen kan meedoen.
-

Hoofdstuk 3

Een groene economie in een gezonde gemeente.

We merken het allemaal: onze zomers worden warmer, we hebben periodes van grote droogte en tegelijkertijd zien we meer plensbuien. Het valt niet te ontkennen dat ons klimaat verandert. Met alle gevolgen van dien: kelders en straten staan vaker onder water. Oogsten mislukken. De warmte leidt tot concentratieproblemen, vermoeidheid en bij ouderen tot gezondheidsproblemen. Het hooikoortsseizoen duurt langer en we kampen met meer plagen zoals de eikenprocessierups die zich hier vestigde door het warmere weer. Tegelijk neemt het aantal inheemse soorten als bijen en vlinders af.

Ook gemeenten kunnen bijdragen aan oplossing

De klimaat- en natuurgroenLinkscrisis gaat iedereen aan. Gelukkig is dit tijdstip nog te keren. De oplossing komt niet alleen uit Europa, maar ook van onderop: vanuit de samenleving en de mensen zelf.

Wat GroenLinks-PvdA betreft pakken we dat waar mogelijk aan.

Eerlijke transitie

Veel en diverse soorten bomen en planten, goed geïsoleerde huizen, regenwater hergebruiken, stoeptegels verwijderen, zonnepanelen op daken en een buurtbatterij om de gedeelde stroom op te slaan – de mogelijkheden om te verduurzamen zijn enorm. Maar de mogelijkheden moeten wel voor iederéén toegankelijk zijn. Nu zien we verschil in de oudere en de nieuwste buurten. Daarom zetten wij versneld in op de collectieve vergroening van straten, pleinen en parken waar de hittestress het grootst is, liefst met planten die hier van nature voorkomen. Zo brengen we een groene revolutie op gang die zorgt voor een leefbare en prettige buurt.

Ook willen we de energierekening zo betaalbaar mogelijk maken. Dat begint met het isoleren van woningen in de oudere buurten. We ondersteunen de huishoudens met de laagste inkomens bij de energietransitie met bijvoorbeeld een witgoedregeling of inductieplaat als de corporatie van het aardgas af gaat. We gaan bij voorkeur het eerst aan de slag in de buurten met de slechtste energie-labels en de hoogste energierekening en het hoogste aandeel sociale huurwoningen.

We steunen verder initiatieven van burgers om in een energiecoöperatie groene stroom op te wekken en bijvoorbeeld een buurtbatterij te plaatsen. Gemeenten kunnen bijdragen aan het verminderen van CO₂-uitstoot door het opzetten van collectieve warmtenetten.

Van A naar B

Om de opwarming van de aarde een halt toe te roepen, nemen we zo snel mogelijk afscheid van fossiele brandstof en gaan we groene brandstof opwekken. Dat betekent voor onze gemeente een radicale omwenteling als het gaat om vervoer van mensen en goederen. Allereerst gaat de snelheid in de bebouwde kom wat ons betreft omlaag naar 30 kilometer

per uur. Dat is niet alleen goed voor de veiligheid van onze kinderen en ouderen, het zorgt ook voor een lagere uitstoot. We verruilen de benzinemotor zo snel mogelijk voor de elektrische motor in ons gemeentelijke wagenpark. In de openbare ruimte geven we voorrang aan de wandelaar, fietser en het openbaar vervoer. Nieuwe gebieden richten we juist daarop in.

We snappen ook dat onze buitenwereld bereikbaar moet blijven voor – zo veel mogelijk elektrische – auto's en busjes van de kleine ondernemer. Daarom breiden we het aantal laadpalen fiks uit. In samenspraak met de bewoners kijken we waar die het beste kunnen komen.

Gezonde leefomgeving

Mensen leven niet op zichzelf. We genieten niet alleen van de natuur, we kunnen niet zonder. Frisse lucht, kwetterende vogels en water waarin je kunt zwemmen, dat hoort bij een gezonde leefomgeving. In onze gemeente gaan we structureel vergroenen, bijvoorbeeld door verschillende soorten bomen te planten, bloembakken te plaatsen en bermen te laten groeien voor de insecten. We stimuleren tuinen zonder tegels, groene daken en gevels en duurzaam watergebruik. Ook versterken we de handhaving op milieuregels zodat er minder PFAS en andere schadelijke stoffen in de bodem en het water komen. Het resultaat is een gezonde, leefbare omgeving waar iedereen plezier van heeft.

In het buitengebied geven we prioriteit aan het herstel van de natuur en het mooie landschap van onze gemeente. Dat lukt alleen als we samenwerken met de boeren en bedrijven. We zorgen ervoor dat de bodem- en waterkwaliteit gewaarborgd is voor onze inwoners, de boeren, de tuinders en de kwekers nu en in de toekomst. We betrekken boeren om klompenpaden toe te staan en om weidevogels en insecten te laten terugkeren. Zo werken we aan een vitaal platteland waar mens én natuur gezond kan leven.

Groene economie

Een gezonde omgeving vraagt om een groene economie. Heel veel burgers en bedrijven zijn al begonnen om de nieuwe economie die we nodig hebben vorm te geven. Het is aan de gemeente om dit te stimuleren en iedereen erbij te betrekken.

Een groengebied waar lokale boeren samen duurzame landbouw en natuurbeheer combineren. Een bedrijventerrein waar ondernemers samen schone energie opwekken. We streven naar lokaal eigenaarschap: de mensen uit de buurt die het werk doen, nemen ook de belangrijke beslissingen.

We zien in onze gemeente schaarste aan ruimte. Sectoren zoals de bometeelt hebben veel ruimte opgeslokt. Naast werkgelegenheid voor eigen inwoners draaien ze ook op arbeidsmigranten. Van de winst zien onze inwoners te weinig terug. De boomteelt percelen zijn vaak gelegen aan smalle wegen en niet toereikend voor dit verkeer. De schade aan bermen komt voor rekening van de gemeente. Een baatbelasting moet onderzocht worden.

De schaarste beperkt zich niet tot de ruimte alleen. Het Nederlandse stroomnet is zwaar overbelast waardoor nieuwe woningen en bedrijven soms niet direct een aansluiting kunnen krijgen. Dat terwijl we voor de ontwikkeling en verduurzaming van de economie juist méér groene stroom nodig hebben.

Wij vinden dat de aansluitingen die er zijn, eerst naar woningen en naar de lokale, groene economie moeten gaan. De gemeente gaat netbeheerders ook helpen om op te schalen.

We versnellen de aanleg van kabels en elektriciteitshuisjes. En we stimuleren lokale elektriciteitsopwekking en gebruik; als mensen in een coöperatie hun eigen stroom opwekken, opslaan in een buurtbatterij en zelf gebruiken, wordt het net ook niet belast.

Ons overmatige grondstoffengebruik is een belangrijke aanjager van klimaatverandering, verlies aan biodiversiteit en vervuiling. Daarom werken we mee aan een circulaire economie die zuinig omspringt met grondstoffen en deze zoveel mogelijk in kringloop houdt.

Programmapunten

Nieuwe energie

- We zetten de transitie naar aardgasvrij wonen voort en versnellen waar mogelijk.

Gemeenten maken in 2026 bekend welke straten voor 2035 van het aardgas af moeten. Dat kan alleen als dit voor iedereen betaalbaar is.

- We herhalen om met energiecoaches langs de deur te gaan om mensen te wijzen op alle mogelijkheden tot besparen. We delen gratis isolatiemateriaal uit aan huishoudens met de laagste inkomens.
- We stimuleren collectieve warmteprojecten (warmtenetten) van voldoende omvang, waar mogelijk in samenwerking met bewonersinitiatieven zoals warmtegemeenschappen. We maken werk van duurzame warmtebronnen, zoals aardwarmte. Bij alle collectieve warmteprojecten letten we nadrukkelijk op de betaalbaarheid voor lage inkomens. Elektrische warmtepompen komen alleen daar waar warmtenetten niet kunnen. Dit om netcongestie te voorkomen.
- We zetten vaart achter de uitvoering van de Regionale Energiestrategie voor de opwekking van groene energie. Bij nieuwe projecten voor zonne- en windenergie bevorderen we lokaal eigenaarschap, onder meer door de inzet van maatschappelijke tenders.
- We maken afspraken met omliggende gemeenten om het elektriciteitsnet aan te pakken. Door dat samen te doen, kunnen we sneller opschalen.
- Meer gebruik van stroom vraagt om meer transformatorhuisjes. Met netbeheerders en bewoners gaan we kijken hoe we die op een goede manier kunnen inpassen in de openbare ruimte. Waar mogelijk versnellen we de procedures hiervoor.

Groene gemeente

- We maken vergroening van de buurt tot speerpunt. Groen in de buurt is gezond, goed voor de biodiversiteit, belangrijk voor het verlagen van de gevoelstemperatuur én groen maakt het makkelijker om elkaar te ontmoeten.
- Er komt meer ruimte voor klimaatadaptatie: we leggen meer wadi's en ondergrondse regenwateropvang aan en we ontkoppelen de hemelwateropvang van het riool.
- De subsidies voor inwoners die hun tuin en dak vergroenen, blijven en waar mogelijk breiden we die uit. Mensen die we niet kunnen overtuigen, zullen we overhalen tot actie door bijvoorbeeld een verordening voor het afkoppelen van regenwater.
- Samen met waterschappen nemen we maatregelen voor klimaatadaptatie, zoals voldoende berging van regenwater. Dit betalen we uit de rioolheffing. Dat kost een paar euro per jaar extra en voorkomt dat we straks meer betalen aan klimaatschade.
- Nieuwe of te vervangen parkeerplaatsen leggen we aan met grasbeton.

- Nieuwbouw komt bij ons zoveel mogelijk binnen de bestaande bebouwde kom. Daarbij leggen we ook nieuw groen aan.

Leefbare buurten en kernen

- We investeren in onze omgevingsdienst. Die kan meer gaan controleren, opsporen en handhaven op onder meer PFAS en andere zeer zorgwekkende stoffen.
- We gaan bodemverontreiniging actief tegen met opsporing en sanering van vervuilde bodems.
- De gemeente stelt een verbod in op het gebruik van PFAS en andere zeer zorgwekkende stoffen in gemeentelijke infrastructuurprojecten, zoals wegenbouw en waterbeheer.
- We monitoren en beschermen de waterkwaliteit. Met waterschappen controleren we meer op afvalstromen en lozingen in het oppervlakte- en grondwater.
- In de kernen zorgt houtstook (houtkachels en vuurkorven) voor overlast en aantoonbare gezondheidsschade. Daarom gaan we mensen er actief op wijzen wat de gevolgen zijn van een vuurtje stoken voor de buurt. De stookwijzer wordt leidend.
- We beschermen onze inwoners tegen landbouwgif. We benutten de mogelijkheden van de Omgevingswet om op teelten waarbij veel pesticiden worden gebruikt toe te zien en bufferzones in te stellen rond woningen, scholen en natuurgebieden waar geen pesticiden mogen worden gebruikt.

Veilig en gezond vervoer

- We hanteren in onze plannen voor ruimtelijke ordening het zogeheten STOMP-principe: stappen, trappen, openbaar vervoer, mobiliteit as a service en privé-auto. Ofwel: we geven eerst voorrang aan de voetganger, dan de fiets, het ov, taxi en deelauto en als laatste de privé-auto.
- Openbaar vervoer is een belangrijke publieke voorziening. We zetten ons – samen met de provincies - in voor betaalbaar en frequent o.
- Er komen meer laadpalen in de openbare ruimte. Dit kan in samenspraak met de bewoners.
- We willen de verkeersveiligheid verbeteren. We zorgen er daarom voor dat waar dat nodig is de maximumsnelheid omlaaggaat en dat ook andere maatregelen worden genomen die het verkeer voor fietsers en voetgangers veiliger maken.

Groene en duurzame bedrijvigheid

- Om netcongestie tegen te gaan, stimuleren we bedrijven om samen te werken in energiehubs. Daarbij stemmen de bedrijven vraag en aanbod van stroom op elkaar af en wekken zij zelf zoveel mogelijk stroom op. Ze slaan die ook zoveel mogelijk zelf op.
- Met ondernemers maken we plannen om de detailhandel – vooralsnog- te concentreren in een kernwinkelgebied. Een nieuwe detailhandelsvisie wordt voorbereid.
- De inrichting van het kernwinkelgebied is groen en daarmee aantrekkelijk voor bezoekers.
- Koopzondagen zijn in alle kernen toegestaan.
- We werken nauw samen met bedrijfsleven, onderwijs en andere overheidsinstellingen aan de werkgelegenheid van de toekomst (zie ook hoofdstuk 2).
- De verkoop van vuurwerk is nu nog toegestaan. We zijn tegen het afsteken van vuurwerk op plekken waar het de veiligheid voor mens en dier overlast en gezondheidsschade oplevert. Het is bovendien slecht voor de luchtkwaliteit. Daarom denken we na over een verbod op vuurwerk kan in de hele gemeente.

Hergebruik grondstoffen

- Van woningbouw tot winkelvestigingsbeleid, op alle terreinen waar we als gemeente invloed op hebben zetten we ons in voor een zuinig gebruik van grondstoffen. De grondstoffen die we gebruiken, mogen niet verloren gaan in de vorm van afval en vervuiling. We spannen ons in om zo snel mogelijk te voldoen aan de Europese doelstellingen van 60 procent recycling van huishoudelijk afval in 2030 en 65 procent in 2035.
- We verbeteren de gescheiden inzameling van onder meer groente-, fruit- en tuinafval, papier, metaal, plastic, glas, elektronische apparatuur, textiel, luiers en gevaarlijke afvalstoffen.
- Ook bedrijven moeten hun afval scheiden. We scherpen het toezicht aan.
- We breiden als gemeente het circulair inkopen uit. Of het nu gaat om computers of sporthallen, we hanteren circulariteitscriteria bij de aanschaf. Daarmee ondersteunen we de circulaire koplopers in het bedrijfsleven en verkleinen we onze milieuvoetafdruk.

We onderzoeken de realisatie van een circulaire ambachtscentra op Medel die de functie van milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats combineren. Zo bevorderen we dat afgedankte spullen niet in de afvalverbrandingsoven belanden, maar worden hergebruikt.

Landelijke gebieden

- In het buitengebied kan het beter met biodiversiteit. Dat geldt met name voor de situatie op akkers en in weilanden. Recent onderzoek toont aan dat tuinen en natuurgebieden belangrijk zijn om bestuivers als bijen en hommels in boerenland te laten overleven. Daarom stimuleren we boeren om akkerranden in te zaaien met bloemen. Ook stimuleren we bloemrijke bermen langs de weg en kleine perken bij kruispunten in het buitengebied.
- In overleg met waterschap, kwekers en boeren wordt onderzocht of het waterpeil kan op veel plekken omhoog kan/moet. Dit is beter voor het klimaat en de natuur en voorkomt verdere bodemdaling en funderingsschade.
- Recreatie staan we beheersbaar toe.
- De ontwikkeling van recreatieve plannen -met behoud van natuur- als in de Gouverneurspolder, Willemspolder en Hiensepolder ondersteunen we.
- Met boeren werken we aan meer wandelroutes die (deels) over het land lopen. Daarmee draagt de boer bij aan het beheer van de omgeving en kan hij of zij bijvoorbeeld extra omzet behalen met de verkoop van lokale producten. Met de boer maken we goede afspraken zoals het niet toelaten van honden.
- We zijn tegen naar meer zon-op-land c,q, om akkers en grasland ongebreideld te combineren met zonnepanelen.
- Biomassacentrales gaan we tegen.
- Onze soms verouderde bedrijventerreinen zijn onaantrekkelijk voor ondernemers en inwoners en vormen risico's voor ondermijning bovendien. Deze terreinen vergroenen (zowel in termen van bomen als in termen van groene energie) maakt ze weer aantrekkelijk voor (startende) ondernemers en lokale activiteit.

Een groene toekomst

De klimaatcrisis vraagt om actie. Wij zetten ons in voor:

- Groene energieoplossingen zoals zonne- en windenergie.
- Energiezuinige renovaties van woningen en gebouwen.
- Investeren in duurzame mobiliteit, zoals fietspaden en goed openbaar vervoer.

Biodiversiteit beschermen

Een gezonde planeet is de basis voor ons bestaan. Daarom willen wij:

- Meer ruimte voor natuur en ecologisch beheer van openbare ruimtes.
 - De kwaliteit van het oppervlaktewater in onze gemeente voldoet aan de wettelijke minimumeisen en onze gemeente scoort minimaal als gemiddeld in Nederland,
 - De kwaliteit van het grondwater moet weer terug naar een niveau dat goed is voor mens en plant & dier voor nu en voor de toekomst
 - Bescherming van dieren en planten door biodiversiteitsherstel.
-